

JURNALUL LITERAR

FOAIE SĂPTĂMÂNALĂ DE CRITICĂ ȘI INFORMĂȚIE LITERARĂ

DIRECTOR / G. CĂLINESCU

Inreg. la No. 28 din 18 Dec. 1938 Reg.
Publ. periodice la Trib. S. III C. Iași

Redacția și Administrația / Librăria Ath. Gheorghiu
Iași — Strada Cuza-Vodă No. 54 — Telefon No. 1301

Abonamentul anual / Lei 120
Pentru instituțiuni / Lei 500

Criza cititului

De ce nu se citește? În mare parte, din cauza disproporției evidente dintre prețul hârtiei, deci al cărților, revistelor, ziarelor, și veniturile intelectuale și în general ale salariaților, mai ales ale celor tineri. Atunci când ziarul românesc se vindea cu cinci bani exemplarul, în epoca legendară a anilor dinaintea războiului, era o depășire imensă între acea sumă infimă și cei 400 lei-aur pe lună ai profesorului de liceu debutant. Cu zece bani, oricare elev din cursul superior de liceu putea cumpăra reviste literare săptămânale, ca *Flacăra* din anii imediat anteriori războiului. Cu treizeci de centime, costul unui volum din *Biblioteca pentru toți*, adolescenții luau cunoștință de operele clasice ale literaturii universale. La vârsta cea mai prielnică marilor bucurii ale cititului, se revela sufletului o lume nouă și fermecătoare. Viața monotonă de mai târziu își tragea seva nevăzută din paginile pe care adolescentul visase odinioară.

În țările de veche civilizație, cetitul a devenit o puternică nevoie sufletească. El nu variază acolo după fluctuațiile bugetului individual. Un șomer din Paris fetește, din cei treisprezece franci pe zi ai ajutorului de șomaj, partea cuvenită ziarului și revistei. Dar în Apus e altă fază de civilizație și alta este acolo, nu numai tradiția culturală, dar și ereditatea intelectuală a nepoșilor de zăbitor de carte. Odată nevoia de a citi „intrată în sânge” și devenită pasiune sau cel puțin obicei, ea învinge multe rezistențe. Necesități care par elementare, ca o mâncare substanțială sau consolatorul pahar de vin, cedează în fața poftelor nesățurate de a vagabonda cu mintea dincolo de grădile cotidiene.

La noi însă, cititul trebuie încurajat, înlesnit, cultivat într-o seră caldă, ca o plantă plăpândă și exotica ce este, precum știm cu toții. Noi n'am ajuns încă în faza sufletească a cititului devenit obicei. Deprinderea de a citi, la început cărți atrăgătoare și distractive, se capătă în țările apusene, nu cumpărând cărțile, ci găsind-o într-o bibliotecă publică de cartier sau în librăriile, așa de numeroase, care împrumută cărți în condiții foarte avantajoase. În Apus, unde îndemnul lăuntric

de a citi este mare, se oferă totuși cititorului cartea ca o tentație veșnic prezentă, care nu cere decât înținderea a mâinii.

Până la carte, mai sunt în viața omului mijlociu atâtea alte bucurii mai simple care îl solicitează. Cinematograful oferă, asociată de muzică, viața plastică a vieții omenești, mai pe placul minților nefrământate decât reflecțiile savante ale unui roman de analiză sufletească. Numai cartea foarte ieftină și mai ales biblioteca publică pusă la îndemână oricui pot bicuii apatia intelectuală. Nu degeaba au trecut peste noi atâtea veacuri de analfabetism.

Maladia e gravă, cu cauze adânci și multe, între care lipsurile materiale nu sunt cea din urmă. Cartea, astăzi motiv de spaimă pentru părinții cu copii mulți în școală, trebuie făcută accesibilă tuturor. Multimea, trecută sau nu prin școli superioare, nu va veni spre carte. De aceea trebuie să facem așa ca oropsita carte să vie ea spre multime, în chipul bibliotecilor organizate sistematic și înțelept. Fără îndoială, biblioteca publică este cu totul altceva decât o bibliotecă centrală, una singură într-un oraș mare, departată de cartierelor funcționarilor și muncitorilor. Biblioteca publică înseamnă biblioteca așezată cât mai aproape de casa micului funcționar sau a lucrătorului doritor să se cultive.

Vom putea sta cu mai multă cinste în rândul țărilor civilizate în clipa în care îmbunătățirile sociale înfăptuite de noul regim al României vor cuprinde și aceste minuni în care tot mai credem: cartea ieftină, biblioteca municipală și, în centrele mari, bibliotecile de cartier.

Cele amintite mai sus constituie numai un aspect al problemei: aspectul ei în țările care n'au ajuns încă la un echilibru perfect între necesitățile spirituale și posibilitățile materiale. Dar problema nu se pune numai pentru asemenea țări și, chiar în astfel de țări, ea prezintă și alte laturi. În Apus, unde viața economică este, prin forța lucrurilor, mult mai solidă în întregime, criza cititului există totuși. Ea are însă o altă înfățișare: se preferă cartea de idei politice și economice, de idei filosofice tratate mai popular, cărții de versuri sau de literatură pură, fără teză, fără probleme generale, fără

contact cu neliniștile colective ale vremii noastre. Desigur, fenomenul îl întâlnim și la noi.

Întrebați pe editori și pe librari: care cărți se vând astăzi mai mult, romanele de analiză psihologică și versurile — sau romanele sociale, biografia cutărui diplomat iscusit, cartea cu amănunte din viața unui dictator continuu, revelațiile asupra culturii conferinței diplomatice de care depinde pacea lumii?

Să nu subvalorificăm însemnătatea acestui factor, care ni se pare fundamental. Ca în „secolul ideilor” care a fost secolul al optsprezecelea, trăim azi o vreme în care problemele sociale și politice, ideologiile și „misticile” colective, cu alte vorbe ceea ce une mai mult de zona intelectuală și socială decât de emoțiile subiective ale sufletului, apare pe primul plan. Lirismul adolescenței și toate dramele individului singur, în luptă cu dragostea și cu fatalitatea, interesează mai puțin sufletul colectiv de astăzi. Într-un timp în care atâtea tragedii generale ne emoționează, chiar problema morții, mărginită la individ, ne pare învechită și ștearsă. Și viața, și moartea au devenit probleme care depășesc destinul individului izolat. Literatura adevărată, cea fără rezonanță socială și actuală, se ofilește și într-o atmosferă nevorabilă. Arta senină nu-și găsește, în vremea noastră, liniștea de care are nevoie.

Putem dori ca lucrurile să fie altfel, dar deocamdată ele sunt așa. În țările cu echilibrul economic imperfect și unde atâtea probleme urgente își caută soluția, cartea va fi mereu neglijată, până ce o serioasă acțiune de Stat nu va întreprinde ofensiva culturală a bibliotecilor publice atrăgătoare, cu cărți pe înțelesul tuturor, și a cărții ieftine, îngrijit tipărite, frumos prezentate. Iar în ce privește criza specială a cărții literare din toate țările, soluția nu va putea veni decât într-o atmosferă sufletească cu totul schimbată. Ceea ce ne trebuie este sentimentul de liniște pe care-l dă numai siguranța păcii între popoare. El ne va face poate cândva să preferăm lectura unui roman de Gustave Flaubert sau unei povestiri de Mihail Sadoveanu oricărui reportaj febril despre problemele politicii europene.

Alexandru Claudian

„Bujorești”

Bujorești, piesa lui Caton Theodorian, este o operă dramatică solidă. Sunt autori minori care trăesc dintr-o singură izbândă ca Dancourt cu al său *Le chevalier à la mode*. La suprafața piesa ar trata conflictul dintre aristocrație și burghezie, ca în teatrul lui E. Augier. Un bătrân boier, pierzând unicul băiat nu mai vrea să-și căsătorească fata după un Cărbuneanu oarecare, fiu de oameni simpli. Inșă aci e la mijloc nu granddoarea aristocratică ci un sentiment mai profund: dorința de perpetuare prin procreare.

Omul de orice categorie socială, mai ales necomplacit sufletește, are acest instinct de a-și asigura vecinicia numelui. Vulgul crede în eternitate altfel nu și-ar cumpăra nimeni loc „de veci” și nimeni n'ar face danii pentru pomenirea numelui. Bujoreștii nu caută un boier autentic, cu suprafața socială, el vrea un nume și roagă pe Cărbuneanu să și-l schimbe pe al său în Bujoreștii. Cum acesta ezită, bătrânul descoperă un biet spîșer provincial numit într-adevăr tot Bujoreștii și-l îndeamnă să-i fie ginere, fără să cerceteze prea mult originea lui. Astfel instinctul său de perpetuare prin nume e satisfăcut. Se întâmplă însă că fata dăduse cu anticipație bunurile sale lui Cărbuneanu. Spîșerul, rugat de ea, consimte din umanitate la căsătoria ce trebuia să rămână o pură formalitate. Copilul nu e al lui și el suferă și din cauză că-și iubește nevasta. Inșfârșit lucrurile se află și toată lumea inclusiv femeia admiră noblețea de suflet a spîșerului. Căsătoria sfârșește deci prin a fi efectivă.

Subiectul este comun și mereu plin de efect, timidul constituit obișnând totdeauna simpatia publicului. E în toată piesa o armonie, un aer definitiv care o salvează de banalitate cu tot dialogul presărat cu imagini și prețiozități poetice.

Sunt figuri care trăesc sintetic în ciuda fragilității elementelor din care sunt constituite. Bujoreștii, Amos sunt oameni vii, de neuitat.

Vera Comșa

Răspunsuri la ancheta noastră

Stimate Domnule Director,

Anunțați, cu privire la ancheta dumneavoastră, că primii orice răspuns sincer și serios, chiar dacă nu corespund vederilor revistei.

Ei bine, atunci îmi pot permite să răspund și eu!

1) La această întrebare nu poate intra în discuție decât evident și firesc, un singur nume: *Neculai Iorga*. Căci cine a zugrăvit cu o pană mai măiastră istoria neamului nostru, vitejile viteazului nostru popor, cine a dat o mai complectă oglindă, fidelă și concludentă, obiectiv-imparțială a istoriei literaturii poporului nostru și cine în fine ne-a dat mai puternici fiori de patriotism, sau de zăbucium și înalțare sufletească decât d-l Nealui Iorga, prin operele sale din domeniul istoric, literar și dramatic?

În degringolada în care se află tânăra noastră literatură, figura eruditului nostru savant constituie o pagină de netăgăduit talent și discernământ, iar punerea altuia în fruntea literaturii noastre ar constitui o impietate, care ar trebui sancționată de toată suflarea românească conștientă și patriotică!

2) Răspund numai atât: resping cu toată indignarea mea creștină și patriotică toată acea literatură „modernistă” de import precum și murdăriile portografice imerale ale lui Argehezi.

3) Cred că o operă liter-

1) În acest punct mai cu seamă ne despărțim de onoratul corespondent. J. L.

rară trebuie să fie icoana vie, care să reflecte calitățile tradiționale și sufletești ale poporului român, care să zugrăvească astfel mentalitatea și spiritul societății noastre și care astfel să fie un îndreptar pentru tinerele generații dezorientate.

Dela o revistă literară cer ca să fie în primul rând în slujba neamului, să sintetizeze aspirațiile poporului, să fie un îndreptar-directiv al cititorilor, să aibă un cult pentru artă, să încerce să însuflețească subsemnatul face din păcate singur de atâtea ani o aplicare spre literatura sănătoasă gen Iorga, Lascarov, Moldovanul, Creangă etc., canalizând deci înclinațiile firesco-naturale mai ales ale tinerele generații de azi, făcând deci, în rezumat, un apostolat de ordin moral și național.

Cu profundă stimă și respect.

Gh. Obreja-Iași

Profesor, publicist, fost prefect de poliție și director al Teatrului Național din Chișinău

Stimate Domnule Director,

Cu privire la ancheta propusă de dumneavoastră în revista „Jurnalul literar” răspund următoarele:

1) Dintre autorii români de azi prefer printre poeți pe Ion Barbu, iar printre prozatori pe Camil Petrescu, Anton Hol-

Ancheta continuă. Repetăm întrebările pentru cititori: Ce autori români și ce cărți preferă și pentru care motiv? De ce nu le place citire autor român, prețuit totuși de critică? Ce așteaptă ei dela o operă literară și dela o revistă?

ban, M. Blecher, H. Papadat-Bengescu și G. Călinescu.

2) Nu accept noștinca Brătescu-Voinești (= limonadă dulce pentru copii + prostie și suficiență față de problemele artistice). Această noțiune cuprinde și pe criticii respectivi.

3) Despre autori ca Radu Rosetti, Cezar Petrescu, Delafântănele, Ionel Teodoreanu, Borș și alții nici nu discutăm.

4) Dela o operă literară aștept o posibilitate de trăire, alta decât cea cotidiană.

Doresc o revistă animată numai de criterii estetice, scrisă cu inteligență și care să-și păstreze în obiectivism o unitate ideologică.

Revistele literare pot fi în gen N. R. F. (Viața Românească) sau „Nouvelles littéraires” (Jurnalul Literar).

Primiți, vă rog, Domnule Director, odată cu asigurarea stimei mele și expresia admirației unui fervent cititor al Domniei-voastre.

Henry Popp
elev, Iași

1) Nu e oare o tinerească exagerare? — J. L.
In nr. viitor urmează răspunsurile d-nei prof. Marieta L. Creangă, al d-lui Sava Ivanov, etc.

„Literatura așteaptă”

Sub acest titlu, d. Adrian Maniu publică în *Universul* din 14. I. 1939 o cronică privitoare la criza cititului. N'aș putea afirma că d-sa răspunde intenționat la articolul nostru din nr. 2 al *Jurnalului literar*: De ce nu se citește? Scriitorii nu citesc cărți și reviste decât când în acele cărți și reviste e vorba de ei. Dar articolul d-lui Adrian Maniu este, cu știință ori fără știință, un răspuns la întrebarea noastră. D-sa pretinde a fi primit o scrisoare dela un cititor, scrisoarea însă, care, judecând după stil, e cu siguranță fabricată. Inșfârșit nu de asta e vorba. Pretinsul cititor găsește „îndestul de plicticoase” articolele despre criza cititului, „lipsite de in-

teres”, cuprinzând poate adevăruri „banale”. Totuși inventatul cititor își dă și el cu părerea în privința crizei cărții și găsește că vina e numai a scriitorului, că n'avem adică literatură. Este o manevră nouă asta a unor autori de a declara, cu modestie, că literale române nu prețuesc nimic. D. Ionel Teodoreanu clama nu de mult în *Universul literar* că așteaptă pe noul Adam. Și dânsul era de părere că abia noul Adam va fi citit. D. Adrian Maniu cu aceeași suspectă modestie speră „în confrăți mai tineri și mai inimoși”. Scriitorii români care să creadă serios că sunt simpli pionieri ai noului Adam și ai tinerilor inimoși? Asta nu se poate. Aici e nu-

mai o formă de secretă amărăciune.

Iată cum sună „scrisoarea”: „E prea multă literatură de cafea (confectionată pe probleme sociologice sau erotice) cu așa zise observații psihologice însă care nu observă nimic nou, și nu ajung nici măcar la nivelul unui reportaj cu fapte diverse.

„Trecerea dela literatura haiducească spre romanul burghez s'a făcut așa cum toți ne dăm seama — și totuși simțim că realizările nu ne îndestulează, pentru că am dorit prea mult să le avem în comparație cu literaturile străine. Ași vrea o carte despre viața câmpului și a pădurii.”

G. Călinescu

Urmare în pag. 2

Versuri

Avem din vremea scumpă cât mai puțin cu noi,
Un vis de primăvară cu răsete de ploaie,
O vară pe sub umbra pădurilor de munte,
O toamnă cu târzie lumină peste frunze
Și-o tărănă în giuvaeruri ce toarnă gerul harnic.

Surprînzi de prăvălirea trecutului zadarnic
Păstrăm, din vremea scumpă, doar clipa cea de azi.
Lumina lunii cade bolnavă peste brazii
Sub care trecem singuri, pe nguste poteci.
Ridici spre ochii limpezi ușoare mâini și reci
Cu care îmi învăluu privirile, încet.
In frunze vântul sună, arar, nemângâiet;
Sub lungă sărutare lin trupul ți-l îndoi.

Avem din vremea scumpă atât de mult cu noi.

Aurel Marin

Foiletonul Jurnalului literar:

Diavolul îndrăgostit

de CAZOTTE

În douăzeci și cinci de ani eram căpitan în garda regelui Neapolului: trăiam mai ales între camarazi și ca niște tineri, adică, cu femeile, cu cărțile de joc, pe cât ne în-găduia punga; și când nu mai aveam lăscăie făceam filosofie în cvartir.

Într-o seară, după ce ne-am istovit în raționamente de tot soiul în jurul unei sticle de vin de Cipru și a câtorva castane uscate, veni vorba de cabală și de cabaliști.

Unul dintre noi pretindea că este o știință reală, ale cărei operațiuni erau sigure; patru din cei mai tineri susțineau că din contra era o adunătură de absurdități, un izvor de potlogării bune de păcălit oamenii creduli și de distrat copiii.

Cel mai în vârstă dintre noi, Flamand de origine, își fuma pipa cu aerul distrat și nu scotea o vorbă. Aerul său rece și distracția sa îmi atraseră atenția în acea hărmălaie discordantă care ne buimăcea de cap și mă împiedica să iau parte la o convorbire prea dezordonată ca să aibă interes pentru mine.

Ne aflam în odaia fumătorului; noaptea se făcea târzie; lumea plecă și eu cu camaradul meu mai în vârstă rămăserăm singuri.

El urmă să fumeze flegmatic; rămăsei cu coatele sprijinite pe masă fără să spun nimic. Inșfârșit omul meu ruspe tăcerea.

— Tineri, îmi zise, ai auzit multă gălgăie: de ce te-ai tras la o parte din învălmă-

șea?

— Fiindcă — răspunsei — prefer să tac decât să aprob sau să osândesc ceea ce nu cunosc: nu știu măcar ce înseamnă cuvântul *cabală*.

— Sunt mai multe semnificații — îmi zise el — dar nu de ele e vorba ci de lucrul în sine. Crezi oare că poate exista o știință care să ne învețe și să transformăm metalele și să facem spiritele ascultătoare?

— N'am nici o idee de spirite începând cu al meu, decât doar că sunt sigur de existența lui. Cât despre metale, știu cât face un carlin la joc, la locanță sau aiurea dar n'aș putea afirma ori tăgădui nimic asupra esenței unora și altora, asupra modificărilor și impresiilor de care sunt în stare.

— Tineri camarad, în pla-ce ignoranța dumitale; ea prețues-te mai mult decât învățătura altora: cel puțin nu ești în eroare și, dacă nu ești

încă inițiat, ești capabil să fii. Felul dumitale firesc, sinceritatea caracterului, spiritul dumitale drept îmi plac. Știu ceva mai mult decât muritorii de rând: jură-mi cel mai mare secret pe cuvântul dumitale de onoare, făgăduiește-mi că te vei purta cu băgarul de seamă, și vei fi școlarul meu.

— Propunerea pe care mi-o faci, scumpul meu Soberano, îmi e foarte plăcută. Curiozitatea e patima mea. Îți mărturisesc că din fire am puțină trageră de inimă pentru cunoștințele obicinuite; ele mi s'au părut totdeauna prea mărginite, și am bănuit această sferă înaltă la care vrei să m'ajuti să mă ridic; dar care este întâia cheie a științei de care-mi vorbești? După cât spuneau camarazii noștri discutând, duhurile înseși ne inițiază... Putem oare... să ne legăm cu ele?

— Ai spus cuvântul, Alvaro: nimic n'ai putea învăța

singur; cât despre puțința legăturilor, am să-ți dau o dovadă zdrobitoare.

Spunând ultimul cuvânt, el își sfârșise pipa. Bătu de trei ori ca să cadă puțina cenușă ce mai rămăsese în ea, o puse pe masă lângă mine, apoi ridică glasul.

— Calderon — zise — caută-mi pipa, aprinde-mi-o și adu-mi-o.

Abia terminase porunca și văd că pipa dispăre; și până să-mi dau seama în ce chip și s'ntreb cine era acest Calderon căruia îi porunca, pipa aprinsă era din nou la locul ei și convorbitorul meu își reluase ocupațiunea.

El o continuă câtăva vreme, nu atât spre a savura tutunul cât spre a se desfăta de uimirea pe care mi-o pricinuia; inșfârșit, sculându-se, zise:

— Măine în zori sunt de gardă, trebuie să mă odih-

Urmare în pag. 4

Din amintirile mele

Nu-mi închipui trecător cât de grăbit și de distrat pe străzile Capitalei Moldovei...

Privit de pe trotuarul opus, din fața caselor în care, odinioară, Institutul de fete Hummel făcea cu ochiul Școala Militară...

Poate că motive de estetică dilatăra a răsturnat planul militar și iarăși se poate că a primit ideea că un aspect prea rigid de cetate ar putea să înspăimânte pe mamele ce-ar veni să-și interneze copiii acolo...

— Vezi de reîmprospătează ce știi, povestind fără ocol lucrurile sincere. Redă oamenii cu numele lor, așa cum i-ai cunoscut și ți-au apărut, ca să-i vedem și noi.

Oh! dreptul de trecere pe porțița aceea! Câte lacrimi și desespărări pentru nvoirea de-a petrece câteva ore afară...

Știu, acum e altfel acolo și copiii se bucură de-un tratament mult îmbălzit. Dar pe vremea, copilăriile mele era altfel, cu totul altfel...

Ce neînchipuit de proaspete îmi răsar câteva figuri și întâmplări dintr'un noian de'mprejurări pe ici și colo...

Și totuși vin zile când trecutul ne chiamă și se cere reînviat. Autorul „Vieții lui Eminescu”, care, cu o atât de scrupuloasă și clar văzătoare migală...

Și iată-mă în cumpăna a-legerii. — Despre ce să scriu mai întâi? Despre ședințele de Vineri dela Revista Nouă...

Aproape dela sine mâna mea a scris titlul paginilor de față? Dece? Pentru că ieșind din redacția „Vieții Românești”...

Tot ce se poate. Niciodată nu știe omul sigur ce anume îi declanșează gândul într'o direcție ori în alta. E o poruncă de dincolo de noi.

Nu împliniserăm treisprezece ani când, pentru prima oară, întovărășit de părinții mei și un văr al mamei Vasilică Forăscu...

realitatea unei schimbări de regim, instinctiv mă prinsese spaimea. Bănuiam că se isprăvea pentru mine feeria pătu-cului cald în odaia caldă...

— Bine, bine, — dar ce are asta a face cu Școala Militară? — Bine, bine, — dar ce are asta a face cu Școala Militară?

Oh! foarte mult căci dela Verești, copilul care eram și-a aprins mintea pentru militărie.

Paralel cu ruga părinților și îndemnulurile din mine, stăruiau atâtea alte îndemnuri. Întâi orgoliul meu... Nu cerusem chiar eu să deviu militar?

ori pe la Carlsbad și Marienbad, puțin dacă erau încărcăți de la beneficiile latifundiilor, înlocuiau prin Verești moșiiile absente...

Punctele acestea geografice formau orizontul larg al vili-giatoriștilor cu tot ce-adeuca de căștiri limbujia oasmenilor.

— Copiii, zice-se, sânt ca mai-muștele și eu bine înțeles nu făceam excepție. De altfel răspundem și la numele de „măimutoi cu epoleți” și „murzuc dela răsărit”...

— Așadar eram la Verești. Tata, un bărbat înalt, zdărvăn, c'o frumoasă barbă brună, lucioasă, desfășurată pe piept...

versuri din Bolintineanu, mă puneam în curent, nu fără trufie, că și mamă-sa era poetă!

La altar smirnă, tămăie Să aprind lui Dumnezeu, Din femei să nu rămăie Decât numai tu și eu...

Mă văd nevoit să deschid o nouă paranteză după atâtea paranteze.

Cu-adevărat mai crede cineva în femei fatale? Dacă există, apoi Vecinica hotărât a fost o femeie fatală...

Primul ei soț, Cătănescu, a murit în cursul războiului nostru în contra Turcilor. Și cum? În mod stupid, înainte de a trece Dunărea, de o infecție produsă de descărcarea revolverului său în braț.

— Dacă vrei tu, numai de cât... Am dus eu singur două scrisori la poșta, una pentru Vasilică Forăscu, cealaltă pentru mătușa mea Hélène Macry...

Cum primul pas costă și toate celelalte urmează dela sine iată-mă și pornit. Rojiile trenului vor fi uruit îndușing în mintea mea: „Școala Militară... Școala Militară!...”

— Ei, Mimi dragă, ne n-torcem? Da?

— Nu! răspunsei cu soldățească hotărâre. Vreau să intru în Școala Militară. Trecui tanțos pe mica porțiță, înfrunțai pe soldatul portar și peste puțin mă trezii în cancelaria școlii...

Sosind acolo, bănuiesc, ni s'au umplut ochii de soare. Nu numaidecât pentru că ar fi fost într'adevăr soare în ziua aceea...

Atâta frumusețe depășea închipuirea noastră de copii. Era piramidal, fabulos, fantastic. Să se fi despicat cerul și să se fi repezit spre noi prin întuneric zece comete

cu coadă nu cred să ne fi făcut o impresie mai uluitoare. Scurt, ne-am jurat să intrăm și noi în Școala Militară. La începutul anului la liceu n'am vorbit de cât de asta...

Curând tovarășia noastră fu întreruptă. Cătănescu izbândise să convingă pe mamă-sa să-l înscrie în Școala Militară și fusese primit.

Am dus eu singur două scrisori la poșta, una pentru Vasilică Forăscu, cealaltă pentru mătușa mea Hélène Macry...

— Ei, Mimi dragă, ne n-torcem? Da? — Nu! răspunsei cu soldățească hotărâre. Vreau să intru în Școala Militară. Trecui tanțos pe mica porțiță...

— Ei, Mimi dragă, ne n-torcem? Da? — Nu! răspunsei cu soldățească hotărâre. Vreau să intru în Școala Militară. Trecui tanțos pe mica porțiță...

— Ei, Mimi dragă, ne n-torcem? Da? — Nu! răspunsei cu soldățească hotărâre. Vreau să intru în Școala Militară. Trecui tanțos pe mica porțiță...

„Literatura așteaptă”

(Urmare din pag. I)

lor noastre, să desprind din ea nu atât vorbe goale sunătoare cât observația dreaptă culeasă din trăire.

— Ași vrea o carte de botanică, alta despre animalele noastre — cercetate de un prieten care știe să le ocrotească, descoperind — în amănunte a-gere — fărâme din marea minune a lumii.

— O inspirație în stare să ne dăruiască reculegeri sufletești.

— Prea mult s'a înămolit literatura în viața de saloane — și de mult nu mai ascultă șoapta unui părau sau freamăt de codru, etc. etc.

*) D. A. M. mai vrea „un talent de vântor”, nedându-și seamă că deplânge ceea ce tocmai avem. Doar n'avem noi pe M. Sadoveanu?

susți merită să fie citit fiindcă înfățișează un moment din încordarea noastră spre marea literatură; adică de ce Adrian Maniu nu, și Paul Eluard, da?

De altfel cine e bine informat va fi aflat că publicul citește tocmai cărțile rele și ocolește pe cele mai pretențioase. Dorința omului de cultură serios și patriot este de a se forma la noi o clasă de câteva mii de cititori, care să fie în curent cu toată literatura română, bună, rea.

O spunem fără înconjur și am dori ca aceste rânduri să cadă sub ochii d-lui Stelian Popescu. Universul, gazetă românească, de mare merit în atâtea privințe, este, nu se știe din ce cauze, probabil fără ca direcția să-și dea seama, cel mai mare dușman al literaturii române contemporane.

ce nicio carte onorabilă nu e recenzată în Universul, se face o reclamă enormă, desproporționată, unor broșuri informative. Astfel d. Raul Călinescu, autor al ilustrei opere Vântul cu pene din România din colecția care tratează despre castraveți și na-pii porcești este recenzat cu frenezie, aproape zilnic.

Cititorul care aruncă ochii pe articolul d-lui A. Maniu și pe recenzia d-nei profesoare e dumirit. O carte trebuie să fie plăcută, să fie „de botanică” și, despre animalele noastre, dar poate veni un tânăr inimos care să-i ridice ni-velul, surprinzând tainele botanice și ale zoologiei, adică ale napilor și vacilor de lapte.

Ludovic Dauș

Lucian Blaga,
La curțile dorului

Ultimul volum de versuri al d-lui Lucian Blaga pare, spre deosebire de volumele precedente, și mai puțin detașat de proza filosofică a autorului, — o anumită apropiere și un anumit paralelism putându-se acum face cu mai mare ușurință. *Poemele luminii, în marea trecere și Lauda somnului* pot fi — adevărat — acordate cu o parte din eseurile sale filosofice, dar eficiența de independență strict poetică e infinit mai mare decât acela al poeziilor din volumul *La curțile dorului*. Intre acestea și *Spațiul mioritic*, de pildă, se poate

Cântă cineva în zori de zi deodată cu zorile. Cine-o fi? Cântă cineva 'n văzduh. E o pasăre? E duh?

Răspunsul e și mai concludent spre a se vedea unde a

Nu mai el o fi, numai el: pământeanul puținel cu trupul ca bucatele mult laudate, cu glasul ca sentinul. Numai el poate fi: Histosul pășăresc!

(Ciocărlia)

Structura de poezie populară e evidentă, numai că ea frapează prin procedul, vizibil fortuit, al unei artificialetăți care acuză tocmai lipsa elementului esențial al poeziei populare: autenticitatea.

Frunză verde, dragele linele colinele strâng de sus luminile. Ape cântă, largele.

Trec pe drum copitele și prin gând ispitele. Pasărea din liniște sparge bolți de liniște.

(Coasta Soarelui)

Acceași frunză verde e supusă la împerecheri de acestea:

O șoaptă trece printre oamant ados, și-alunecă svonul pe limbile pomului: El e cel chemat? El e cel ales? Frunză verde — Fiul Omului!

(Alesul)

Acstele elemente „formale“ au în intenția artistică a poetului rolul de a desvălui taine și de a sugera revelații mistice. Deși lanca revelației a întrebărilor metafizice nu pătrunde până în adâncurile de altădată, totuși intuiția îi tâlmăcește sensuri noi, îi trimite mesaje revelatorii. Mis-

Pe lespezi dacă te-aplici auzi scartabeli sărutând părintește luturi, crengile noastre căzute 'n adânc, în tinuturi amare și reci.

Pe lespezi urechea de-o pui, aude-se viermiți cu freamți porniți pe căile vremii cu carnea noastră să se cuminece pe rând în nouă duminece.

O anumită comuniune de natură e afirmată cu o bucu-

Bucură-te floare ca ghiocul și dumitește-te! Nu trebuie fiecare să știm cine-duce și 'mprăștiie focul. (Bunăvestire pentru floarea mărlului)

Elemente de folclor religios abundă, expresie însă a unei prelucrări în care d. Blaga are experiență și îndemnare. Vocabularul e astfel selectat încât realizează o plasticitate, de un rafinament

Lângă fântânile darului harului pălăte boalele, tipă lăstunii. Plin este satul de-aromele zeului ca un cuib de mitosul silbăticului.

Legi-răsturnând și văditie tipare Minunea fășnește cu macu 'n secară. (Satul minunilor)

Tendința de autohtonism cu orice preț strică totuși im-

Cocoși dundreți își vestesc de pe garduri dumineca lungă și fără de seară.

Abordând acum mai precis ca odinioară nota pastelistică, d. Blaga, în desavan-

Casele cresc în pădurea de pini albe sau ca soțanul, lucind pe coline. Mai potolit Oceanul mângăie focul sorin.

(Estoril)

Mai artistice ni se par a-

Boarea atlantică pipăie morile, veacul de mijloc, laptele mării, părul femeilor, scrumul și floarea.

(Boarea atlantică)

Cum e și firesc la o poezie de asemenea structură, figurile concretizatoare constituie caracteristica expresiei poetice a d-lui Blaga. Poezie opusă lucidității, prin conținut și tendință, elementele ei de realizare artistică nu pot fi altele decât cele indicate și de poziția estetică a poetului ca și de profesiunea sa

Fundația „Regele Carol II“, Buc. 1938.

J. D. Gherea, Le moi et le monde

Essai d'une cosmogonie anthropomorphique

Criticul și eseistul I. Gherea, autor a numeroase studii de filosofie care au trecut frontierele culturii noastre naționale, și-a adunat într'un volum principalele probleme asupra cărora s'au extins preocupările meditației sale. Lucrarea, care e o încercare de a constitui „o cosmogonie antropomorfică“, după concepția acestui gânditor, pune problema esențială a raporturilor dintre eu și lumea înconjurătoare, constituind o contribuție filosofică remarcabilă.

Fiește, din punct de vedere psihologic, eul este o unitate sintetică de acțiuni, manifestări și forme creatoare. El are un adânc substrat în ordinea biologică și o condiționare psihologică netăgăduită. Și totuși, incertitudinea reacțiilor noastre, dorința de modificare a caracterului psihic sau moral, dificultatea unei definiții complete și comprehensive a personalității creatoare, pune problema ignoranței eu-lui pur. Totul înclină către schimbare continuă, evoluție și transformare spirituală; substanța vie însăși — substrat al manifestărilor spirituale — alături de însușirile morale — se reînnoiește continuu, pentru a mai putea crede în conservarea intactă a personalității umane în cursul vieții.

Obişnuim să înțelegem această transformare ca o modificare de formă sau structură; dar fondul acestei forme — ineliminabil și profund — rămâne constant și nedeterminat. Toate elementele cunoașterii sensibile, toate atribuțiile personalității, constituie obiect de cunoștință pentru un fond interior: eul pur.

Eul a fost conceput uneori, în istoria doctrinelor filosofice, sub aspectul efortului conștient (Maine de Biran) sau inconștient (Fichte), dar conștiința sforțării dedublându-se îi opune ca obiect de cunoștință eu-lui pur. Dacă eliminăm însă tot ceea ce este cognoscibil în procesul de cunoaștere, rămâne forța cunoșcătoare, o ultimă rezervă a conștiinței noastre; iluzie, poate, dar o iluzie care apare ca o existență necondiționată, și prin aceasta chiar reclamă o explicație de ordin filosofic.

Modificările sau substituțiile efectuate în domeniul material pot fi readuse în starea inițială. Cantitățile pot fi repartizate după criterii constante — și revenirea nu alterează materia în ea-înșiși. Dar nu același lucru se poate afirma despre complexe subfletești, cunoscută ca „individualități“. Orice schimbare în cursul gândirii, implicând anterior circumstanțele de viață ale altei persoane, iar ulterior o revenire la propriile noastre acte, perzistă în conștiință grație funcției memoriale. O intuiție profundă ne arată că există o esență a individualității, independentă de corp, memorie sau caracter psihic în genere, care definește eul și identitatea proprie.

Evident, orice reveniri și combinații posibile pot apare ca limitate, și atunci am putea susține — alături de Fr. Nietzsche — că existența im-

pune o evoluție ciclică, în care omul de azi va fi același cu cel din etapa corespunzătoare în viitor, dacă lanțurile fenomenelor psihice constituind ambelor vieți corespund aceleiași eu pur.

Ținând seamă apoi, că nici timpul, nici spațiul nu disting în acest caz două serii psihice deosebite, am putea susține că în realitate există o singură viață, adică o materialitate dublă corespunzătoare unei spiritualități unice. Numai eul pur sub forma unui instinct profund și intim, se ridică și afirmă existența unei dualități psihice reale. Eul pur se manifestă astfel prin experiențe de cugetare, deși se poate susține că „două

curențe conștiente identice nu pot fi gândite“ (Edm. Husserl) sau că „două suflete, identice prin conținutul lor conștient, nu sunt decât un singur suflet, atunci când sunt considerate în ele-însele, și nu pot fi două decât luând în considerație ambele corpuri corespunzătoare“ (Rehmké). Problema declarată în acest mod, insolubilă.

În același timp trebuie să menționăm că noțiunea de „obiect material“ nu e concepută decât pe baza ideii de identitate; iar modalitatea gândirii noastre pentru a ajunge la ideea de obiect material e în genere necunoscută și pune în joc problema „materiei“.

Plutarchos, Viețile paralele ale oamenilor iluștri

Traducerea din limba greacă de M. Jăkoță

Di. M. Jăkoță a tradus pe Plutarch cu dragostea eruditului care și-a făcut din această talmăcire rostul vieții. Civilizația eleno-romană condensată în moralistul grec din al doilea secol al erei creștine își numără, în țara noastră, ultimii apologeti și cunoșcători. O constată această cu mult regret elenistul ieșan pentru care cultura greacă n'a constituit vreodată în adâncirea culturilor moderne.

Di. M. Jăkoță s'a gândit la primul mare autor al „Vieților oamenilor mari și slabi... înainte ca moda „vieților romanțate“ să fi atins apogeul de azi, apogeu, pare-se, contestat de d-sa. În prezentarea calmă, istorică și psihologică a lui Plutarch, d. Jăkoță rupe o ușoară lance împotriva d-lui André Maurois care nu pare să i-a profundeze îndeajuns pe Disraeli, după cum nici un om ilustru nu este cu adevărat mare pentru valetul său... Chiar dacă n'am icsăli în totul această sentință de condamnare a autorului biografilor lui Disraeli, Shelley sau Eduard al VII-lea, încă rămâne valabilă susținerea istoricilor că viețile așa zise romanțate sunt lucrări hibride, neîmplinind nici condițiile, literare, ale romanului, nici acele, istorice, ale biografierilor.

Am relevat acest amănunt pentru a ilustra perseverența griji ce o are talmăcitorul român al lui Plutarch, de a lega lumea veche și cea nouă, nu numai în persoana lui, ci în acele sentimente universale valabile care în trecut și acum au umplut viețile marilor conducători de popoare.

Scopul acestei notițe nu este de a sublinia meritele nemuritorului moralist eleno-roman, ci acela de a contribui modest la prezentarea traducerii d-lui M. Jăkoță, traducere de o corectitudine indiscutabilă și de un farmec special.

Obiectivitatea cu care genialul diletant grec analizează pe eroii lui care au fost și

ai omenirii antice, pasiunea pe care o pune de a nu altera nimic din autenticitatea lor de dragul unei prea sintactice prezentări; controlul permanent la care se supune pe el însuși ca nu cumva să-l ia înainte frumusețea subiectului, le regăsim în onestitatea fără ostentație și în conștiințiozitatea fără bluff ale elenistului ieșan. Dragostea cu care dl. Jăkoță a talmăcit pe Plutarch, pentru sufletul lui, fiindcă — după cum spune în prefață — nu știa dacă va putea tipări vreodată acea operă, — este cea mai bună ilustrație a înrudirii sufleteste dintre autor și traducătorul lui.

Evident, n'ar interesa această paralelă dacă prin ea nu s'ar încadra meritul special al d-lui Jăkoță, în opera ce a izbutit s'o ducă la bun sfârșit. Această pătrundere a subiectului se urmărește cu plăcere în fiecare rând tradus. Ritmul frazei, rezonanța cuvântului sunt modulate după aceeași chee pe care traducătorul și-a fixat-o la începutul portativului și pe care a respectat-o până la capăt. Această perfectă unitate de stil este cu atât mai remarcabilă la d. Jăkoță, cu cât, după cum însuși constată, Plutarch n'a fost un maestru al stilului.

Citim cu plăcere traducerea d-lui Jăkoță fiindcă la fiecare pagină se sesizează aderența ei cu ceea ce presupunem că trebuie să fie originalul. Opera profesorului ieșan este de două ori folositoare: ne alinază la civilizațiile occidentale în ale căror biblioteci tronează de mult traduceri complete din Plutarch, și ne dă posibilitatea de a pătrunde în adâncimile sufleteste ale oamenilor care, conducând popoarele în antichitate, au lăsat norme universale după care putem judeca pe contemporani.

I. Stoica

Fundația „Regele Carol II“, Buc. 1938.

Fondatorul romanului modern

D. Al. Philippide în *Viața Rominească*, n-rul pe Ianuarie 1939, scrie, sub titlul *Literatura străinătații*, un bun articol de informație asupra lui Fielding, un romancier englez de acum o sută și ceva de ani, cunoscut în deosebi ca autor al romanului *Tom Jones* și considerat ca fondator al romanului modern.

„Cariera de romancier a lui Fielding a început într'un chip foarte curios și original. Autorul lui *Tom Jones* a devenit romancier din spirit de contraicție și din dorința de-a reacționa împotriva romanului epistolar ale lui Richardson. Acesta crease, prin publicarea în 1740 a romanului *Pamela sau virtutea răsplătită*, genul sentimental-lacrimant și moralizator care, timp de peste jumătate de veac până în pragul veacului al nouăsprezecelea, avea să domnească în Europa...

Spre sfârșitul perioadei clasice, literatura Europei ajunsesse la o stare de uscăciune pedantă, cu reguli fixe și rețete repetate la nesfârșit. Sensibilitatea lacrimoasă a lui Richardson a fost reacțiunea necesară și binevenită față de această uscăciune. Din nenorocire ea avea să devină în curând o modă tot atât de primejdioasă ca și steapra imitație a lui Racine în teatru, sau, în poezie, stricta observare a poruncilor lui Boileau. După Richardson, sensibilitatea duioasă va invadea literatura europeană până târziu pe la mijlocul secolului al nouăsprezecelea: o găsim în *La Nouvelle Héloïse* și în *Werther*, în romanele lui Dickens, în multe pagini din Balzac și ea este de rigoare în orice roman popular, dela *Misterele Parisului* la *Les Misérables*.

Există totuși în literatura europeană modernă o tradiție a romanului, o tradiție care pe vremea lui Richardson avea aproape două secole de existență. Ea consistă — consistă încă — într'o observație lucidă și nemiloasă a realității, fără indușoare și fără sentimentalism, într'o expresie plastică a acestei observații, cu o poantă de satiră și de humor...

Fielding, nobil scăpat și autor a vreo douăzeci de comedii și de farse, cele mai multe reprezentate fără succes, este un continuator al acestei tradiții realiste, prin temperamentul lui, prin viața lui, prin împrejurările care l-au silit să reacționeze față de sentimentalismul *Pamelei*.

Fondatorul romanului modern este, într'o mare măsură, un emul al autorilor de romane picarești... Ca și în romanele picarești, ca și în *Gil Blas*, în romanul lui Fielding eroul este aruncat în lume și cutreără diferite medii și pătri ale societății, cunoscând tot felul de oameni, introducându-se în multe vieți și acumulând experiențe peste experiențe. Aventurile lui sunt prilej pentru autor de-a descrie societatea engleză din epoca aceea, cu strict atâtea culoare locală cât trebuie pentru ca personajele să nu pară schematice, dar fără să cadă prea mult în copia actualității. Această din urmă trăsătură face ca *Tom Jones* să fie interesant mereu. Instinctul lui de mare romancier îl face pe Fielding să aleagă din actualitate ceea ce e susceptibil de durabilitate.

Ceea ce îl face atât de atașant pe Tom Jones e poate tocmai faptul că, deși erou prin intenția autorului, el își păstrează față de noi un delicios caracter omenesc de personaj secundar — așa cum sunt foarte mulți, cei mai mulți dintre oameni, dacă nu cumva toți oamenii, rolul de personaj principal, fiind păstrat pentru marile necunoscut care ne mișcă pe toți, delaolaltă erou și autor al romanului nostru al tuturor“.

Toate acestea îl fac pe d. Philippide să considere pe Fielding „fondatorul romanului modern“.

Pentru a evita incertitudinea cunoașterii obiectului material în el-insuși, știința a încercat să definească materia printr'o însușire constantă, reducând-o la corpuscule — atomi, electroni sau protoni — ale căror atribute sunt schimbătoare. Dar problema, încă insolubilă, exprimă indoiala asupra drepturilor noastre de a gândi permanența unui obiect, ale cărui caractere se schimbă, păstrându-și identitatea numai pentru cugetare.

Ceea ce constituie continuitatea unui fenomen este „durata conștientă“. Evident, ea poate fi considerată variată, dar autorul consideră cea mai justă accepțiune, sensul bergsonian de „curgere“ fără oprire și fără limită. Ceea ce prezintă o dificultate nouă, este faptul că nu e sesizabil decât domeniul curgerii conștiente; dar, în afară de ea, există o imensitate de lucruri, a căror existență nu o putem prevedea, oricât am încerca să dobândim — prin percepții sensoriale — însușirile și atribuțiile lor. Chiar cuvântul nu oferă adesea decât o semnificație lipsită de orice contact cu lucrul pe care îl desemnează. În fond, nici elementele „duratei conștiente“ nu ar trebui să se raporte la lucruri invizibile, căci, în acest sens, ideea unei realități exterioare ar fi tot atât de absurdă ca și aceea a unui obiect în afară de univers.

De aceea, tendința de identificare a duratelor a creat continui dificultăți cugetării; în special, ignorarea multiplicității duratelor face ca speculațiunea să fie incapabilă a pune corect problema conștiinței.

Un capitol cu deosebire agreat de autor este acel al conștiinței impersonale. Privat în raport cu o conștiință capabilă de sesizare, dar incapabilă de interpretare, conștiința impersonală apare ca o funcție superioară, unică și creatoare.

Eul pur, chiar simplu și incomplect, se confundă cu „durata proprie“. Căci, dacă suprimăm tot ceea ce poate fi cunoscut, rămâne forța cunoșcătoare incognoscibilă prin ipoteză. „Durata proprie“ nu are nimic substanțial. De aceea, pentru a reda un suport funcției ideale a conștiinței, trebuie să concepem — substrat controversat al însușirilor sensibile — ca o esență intangibilă și inteligibilă.

Inchei aci această discuție de idei, departe de a reda bogăția sugestiilor și seriozitatea argumentelor, întâlnite la fiecare pas în substanțiala lucrare a d-lui I. Gherea.

Influențat de fenomenologia lui Husserl și în parte de intuiționismul bergsonian, de care îl despart totuși poziții complete deosebite, autorul acestei vaste cercetări de speculație și teorie a științei este o personalitate filosofică necontestată.

Lectura cărții sale, de altfel imposibil de rezumat grație fondului complex și subtil, o dovedește îndeajuns.

Mircea Mancaș

Fundația „Regele Carol II“, Buc. 1938.

TEATRUL

Tânase Istanbul

Vecinic aceleași glume răsuflă asupra împreunăriti, mereu aceeași fată care anunță cu trivialitate publicului că nu mai are însușirile fecioreni. Nu obscenitatea e supăătoare ci lipsa totală de finețe. Spectacolul în lătura aceasta e cu desăvârșire ordinar. Inchipuri-vă o femeie frumoasă și cu oarecare violciune cântând această absurditate sgomotos:

Șapotele cică, cică, cică Când ți-e sete mă Mitică.

Contribuția proprie lui Tânase este însă interesantă. Cu costume excelente aduse dela Paris, probabil dela o revistă veche, au fost îmbrăcate un număr impresionant de fete frumoase. Aceste fete nu știu să danseze, e drept, ca respectivele girls dela Folies Bergères și Casino de Paris dar aduc un aer înviorător de tânăra animalitate. Un regisor străin ar găsi aici o mulțime de nesperate stele. D-ra Mia Apostolescu e simpatică dar

cântă neroziile cu prea multă pasiune și strâmbă gura în felul actrițelor americane. Simpatică d-ra Burmaz, drăguță, ca una bella testina, Nutzi Pantazi în *Piccolo*, interesantă și Liana Mihăilescu. Junii au în genere figuri de tineri ocnași. Tânase este mereu atrăgător dar textul pe care-l spune e nerod. Revista are rostul ca prin muzică, prin coreografie, prin cuplet să păstreze publicului contactul cu spectacolul solemn al teatrului. Excelență în partea vizuală, revista Tânase Istanbul e joșnică prin text.

Mă duc fără ipocritzie la reviste, nu pentru artă înaltă, dar pentru niște mici satisfacțiuni ce pot avea atingere cu arta. Un front de fete tinere, câteva leste acrobații, un ballet aerian, câteva bufonerie, toate acestea destind spiritul nu fără prezența sentimentului estetic. Dl. C. Tânase are fără îndoială talent și haz. Dar, doamne, ce stupide cuplete e finit să spună! De ce oare o revistă trebuie neapărat să fie alcătuită de Nican, P. Maximilian, F. Cristodulo, adică de oameni obscuri, recrutați din lumea fără nicio chemare?

G. Ivașcu

Fundația „Regele Carol II“, Buc. 1938.

OCULTISM

— Regimul lunii —

Fiecare zi a săptămânii e stăpânită de un astru: Luni de Lună, Marți de Marte, Miercuri de Mercur, Joi de Jupiter, Vineri de Venus, Sâmbătă de Saturn și Duminică de soare. Caracterul fiecăruia suferă la răndu-i înăruirea planetei sub care individul s'a născut.

Incepem cu Luni — luna. Luna este astrul visării, al imaginației și al iluziilor. Lunaticii sunt blânzi, distrați, cu rotunjiri ale feței și ale trupului, cu fața palidă, buzele cămoase, gura mică. Sunt timizi. Luna face din fiii săi oameni incapabili de inițiativă, apatici, cu toane, dornici de schimbări și călătorii. Poezii, pescarii, marinarii provin foarte adesea din acest tip planetar.

Horoscop săptămânal

22—28 Ianuarie 1939 st. n.

[La data stilului vechiu se vor adăuga 13 zile]

Cu ziua de 21 Ian. am intrat în zodia Vărsătorului. Cei născuți sub acest semn sunt indulgenți, simpli și drepti. Infocați și statornici în afeccțiuni, se infurie repede și tot repede se potolesc. Sunt harnici, buni conducători, intuitivi, în stare să presimtă apropierea primejdiei având o repulsie instinctivă pentru eventualii lor dușmani. Viața le este schimbătoare. Sunt buni sfătuitori și prieteni.

- 22 Ianuarie. Lipsă de interes pentru lumea aceasta. Divorțuri.
- 23 „ Firi rezervate, atingeră telurilor.
- 24 „ Izbândă. Spirit meditativ.
- 25 „ Fire posacă. Viață de luptă.
- 26 „ Conștiințiozitate. Bună stare materială prin muncă.
- 27 „ Oameni de seamă.
- 28 „ Spirit critic, recalcitrant.

Nostradamus

Primii pași

Instinct de iarnă

Când așternutul rece, de trupu-mi se 'ncălzește și 'ntreaga mea făptură a adormit de mult; Cu-un ochi ce se deschide doar noaptea, eu ascult Pornirea flinței mele și focul ce-o 'ncălzește.

Și văd pășind smerite procesulni de cult, Văd soarele 'n mormântul, văd luna cum descrește, Aud în depărtare cum marea împletește În ropote de tobe, nemăsurat tumult.

Atunci a avea doru-mi te frânge crud în brațe Smulgând obrasnica viața... Și de iubire-aprins, — Ca pe-un cires de iarnă, cu țurțuri de mărgele Pe care-l tai și 'n taină 'l-ai aduci miresel tale — Te fură din bordeiul-ti, din rustică ta viață, Să te 'ncălzească soba jeratecului stins.

Tiberiu Tretinescu

Iarnă 'n suflet

Se las'o iarnă lungă, în suflet și în trup Și omul are 'ntrânsul apucături de lup.

Vasile Coban

Foiletonul Jurnalului literar:

Diavolul îndrăgostit

de CAZOTTE

(Urmare din pag. 1)

nesc. Du-te de te culcă; fii cumințe și ne vom vedea.

Mă retrăsei plin de curiozitate și infometat de idei noi, de care nădăjdiam să mă hrănesc curând cu ajutorul lui Soberano. Il văzui a doua zi, în zilele următoare; nu mai aveam altă patimă, devenisem umbra lui.

Il puneam o mie de întrebări; el înlătura unele și răspundea la altele pe ton de oracol. În fine îi dădui ghies cu privire la religia celor de felul său.

— Este—răspunse el—religia naturală.

Intraram în câteva detalii; sentințele lui se potriveau mai mult cu înclinările decât cu principiile mele, dar voiam să-mi ating scopul și nu se cădea să-l necăjesc.

— Dumneata poruncești duhurilor—îi zisei; vreau și eu, ca și dumneata, să am de afac cu ele: vreau cu orice chip.

— Ești inimos, camarade. Nu ți-ai făcut încă timpul de încercare; n'ai îndeplinit nici una din condițiile sub care poți să te apropii fără frică de această sublimă categorie...

— Și trebuie timp mult?

— Vreo doi ani...

— Mă las păgubaș — strigai; aș muri de nerăbdare în acest răstimp. Ești crud, Soberano.

Nu-ți poți închipui tăria dorinței pe care ai născut-o în mine; mă arde...

— Tinere, te credeam mai prudent; mă faci să tremur pentru mine și pentru dumneata.

Cum? Vrei să te expui să chemi duhurile fără nicio pregătire?...

— Ei! și ce-ar putea să mi se 'ntâmpole?... — Nu zic că trebuie neapărat să ți se 'ntâmpole ceva rău; dacă ele au vreo putere asupra-ne, asta vine din slăbiciunea noastră, din frica pe care ne-o inspiră; în fond noi suntem născuți să le stăpânim...

— Ah! le voui stăpâni...

— Da, ai inima fierbinte; dar dacă-ți pierzi capul, dacă te înfricoșează la un moment dat...? — Dacă totul stă în a nu avea teamă de ele, le desfid să mă înfricoșeze...

— Cum? Dacă ai vedea pe diavolul?...

— Aș trage de urechi pe cel mai mare drac din iad...

— Bravo! Dacă ești așa de sigur de dumneata, poți să încerci, îți promit ajutorul meu. Vinerea care vine te poftesc la cină cu doi de ai noștri; și atunci vom face ispravă.

(Va urma)

JURNALUL LITERAR a fost primit de cititori cu a-tată bunăvoință încât a trebuit să ridicăm tirajul peste prevederile noastre. Intre administrație și cititori sunt însă intermediari care nu plătesc. RECOMANDĂM TUTUROR PRIETENILOR NOȘTRI (INCLUSIV SUTELOR DE TRIMIȚĂTORI DE MSS), SĂ SE ABONEZE, încredințându-i că revista noastră va apărea cu regularitate 52 numere anuale.

BIOGRAFIA

CAZOTTE

Jacques Cazotte s'a născut în 1720, la Dijon și a învățat carte la jesuiți. Un frate al său, vicar al episcopului de Châlons, îl duse la Paris și-l vârî în administrația marini, unde spre 1747 obținu gradul de comisar. Cățava vreme a trăit obscur în Martinica unde se căsătorî cu d-ra Elisabeta Roignan, fiica primului judecător din acea colonie. Cazotte începe a fi cunoscut în saloane prin un fel de balade care prevestesc romantismul, și mai ales romantismul german. În ele cântă castelele fantomatice din vărfuri de munți, duhurile nocturne, ușile care se deschid singure cu șgomot, strigoii. Cazotte este dar un Bürger francez. Mai târziu Cazotte se întoarse în Franța cu soția lui și se stabili la Pierry, lângă Epernay, în casa fratelui său. *Le diable amoureux*, pe care începem a o publica în foileton, produse senzație prin ciudățenia subiectului mai cu seamă în străinătate. Scriitorul e celebru în Germania, de pildă, unde e socotit ca un părinte al nuvelei fantastice, dar foarte rar citat în Franța. Se întâmplă chiar un lucru interesant. Cazotte fu vizitat de un personajiu misterios care-i făcu fel de fel de semne bizare. Dând semne de impaciencă, autorul fu întreat dacă nu era franc-mason. El tăgăduî, spre mirarea vizitatorului care nu-și putea da seama cum putuse pătrunde unele secrete rezervate inițiaților de întâiu ordin. În realitate Cazotte făcuse operă de imaginație și dacă mai târziu s'a lăsat atras într'un ordin, n'a stăruit. Literatura lui nu are nimic inițiativ în ea, dar cultivă toate acele elemente panteistice caracteristice misticilor germani de tipul Boehl și Swedenborg, care-l vor încanta și pe Goethe și care n'ar fi decât aspecte de basm, de nu s'ar sugera și un anume sistem cosmic, bazat pe ierarhia spiritelor. Această literatură de poveste creă lui Cazotte renumele unui mag în comunicație cu duhurile, al unui profet. La Harpe povestește o scenă, care, dacă ar fi adevărată, ar fi impresionantă și ar fi meritată să intre într'o nuvelă de Villiers de L'Isle-Adam. În 1788 mai mulți academicieni erau invitați la masă la un coleg. Erau de față Chamfort, Condorcet. Toți făcură

cu mult spirit paradă de liberă cugetare, vorbind de revoluția pe care o făcuse Voltaire. Deodată Cazotte, grav, luă cuvântul:

— Domnilor — zise el — fiți mulțumiți; veți vedea toți această mare și sublimă revoluție. Condorcet încearcă să-l persiflize.

— D-ta, Domnule de Condorcet, vei muri întins pe paveaua unei închisori, de o trava pe care vei purta-o cu d-ta ca să scapi de călăi.

— Domnule Cazotte—răspunde Condorcet puțin indispus—basmul pe care ni-l spui aici nu e așa amuzant ca *Diavolul îndrăgostit*; cine naiba și-a vârît în cap închi-soarea, otrava, călăii? Ce-are de aface asta cu filosofia și domnia rațiunii?

— Va fi așa precum vă spun, căci în numele filosofiei, umanității, libertății, al rațiunii veți sfârși astfel, căci atunci rațiunea va avea temple, ba chiar în toată Franța nu vor fi atunci decât temple ale Rațiunii.

— Pe onoarea mea — zise Chamfort sarcastic—d-ta n'ai să fii preot în acele temple.

— Sper — urmă Cazotte imperturbabil—dar d-ta care ai să fii îți vei tăia vinele cu 22 lovitură de briciu și totuși nu vei muri decât câteva luni mai târziu.

Asistența râde dar e turburată.

— Slavă Domnului! — zice Roucher—se pare că Domnul are ceva numai împotriva Academiei; cum eu nu sunt academician...

— D-ta! vei muri tot pe eșafod.

Prevestirea începe să devină penibilă pentru gazdă intrucât Ducea de Grammont, sperând că femeile nu vor avea nimic de aface cu revoluția, primi dela Cazotte acest răspuns:

— Sexul d-voastră, Doamnelor, nu vă va cruța de data aceasta; zadarnic veți sta deoparte, veți fi tratate ca bărbații, fără nicio deosebire.

— Ce tot spui, domnule Cazotte? Ne predici sfârșitul pământului.

— Nu știu; dar cece știu e că d-ta, Doamnă Duceasă, vei fi condusă la eșafod, d-ta și multe alte doamne.

Ducea nădăjduî în glumă că va avea cel puțin o trăsură în zăbranic.

— Nu, Doamnă, Doamne mai sus puse ca d-ta vor merge în căruță, cu mâinile le-

gate la spate ca d-ta.

— Cum? Doamne mai sus puse? Prințesele de sânge?

— Doamne și mai sus puse! Când Cazotte făcu aluzie la Ludovic XVI și Maria Antoinette, gazda se ridică și curmă sinistra ședință. Cazotte, imperturbabil, mai spuse câteva fraze biblice și ieși.

Tragedia stă în aceea că profetul căzu el însuși victimă a revoluției. Regalist înfocat el încercă prin fiii săi să salveze familia regală. I se găsiră scrisori compromițătoare din care rezulta că avusesse legături cu *Cavalerii pământului*. Deși bătrân de tot, nu fu cruțat. Fiica sa Elisabeta ceru să fie arestată împreună cu el. Toate sforțările făcute de ea spre a-l salva fură inutile. Președintele Lavau, fost cași Cazotte, membru în Societatea Iluminaților, îi ținu o cuvântare ciudată prin care-l ruga să ispășească demn greșala:

—...ai fost om, creștin, filosof, inițiat, mori ca om și ca creștin, e tot ceceae țara așteaptă dela tine.

Condamnatul fu decapitat în Place du Carrousel la 25 Sept. 1791.

Cazotte moare pe eșafod fiindcă este regalist, reputația de inițiat în societăți secrete și de profet se datorește mai de grabă literaturii lui fantastice. Francezii n'au gustat niciodată o asemenea literatură pe care o socotesc nebulosă. Și totuși *Diavolul îndrăgostit* este o capodoperă de invenție fabuloasă plină de semnificație, de nuvelă cu multe planuri. Numai câte un spirit fin și adânc cum era acela al lui Gérard de Nerval a știut să dea lui Cazotte prețuirea ce i se cuvenea. Operele principale ale lui Cazotte sunt cu titlul francez: *La Dame inconnue, Le chevalier, L'Ingrat puni, Le pouvoir du destin, Simoustopha, Le Calife voleur, L'Amant des étoiles, Le Magicien ou Maugraby*. Omul însuși era foarte original și simpatic. Purta o lungă redingotă verde tivită cu galon, pantofi cu vărfuri pătrate, pălărie triunghiulară și un baston înalt cu mâner de aur. Avea figură blândă și ochi albaștri și povestea cu mină serioasă descriind cu atență exactitate priveliștile cele mai fantastice ieșite din imaginația sa bogată. Mergea cu pași grași și egali și deschidea ușa cu o încetinală metodică.

Cronica mizantropului

Puțină toponimie

Atât de puțină perspectivă istorică punem noi Români în instituțiile noastre încât atunci chiar când avem dela început libertatea de a ne crea atmosfera ce ne convine ne dovedim legați de cele mai recente balcanisme. Iată cazul Dobrogei. Când noi am luat-o în stăpânire n'am găsit în ea nicio civilizație, ci numai câteva așezări de Turci și Tătari, pe lângă numeroși Români, cei mai mulți oieri, coboriți din Ardeal. Foarte puțin Bulgari. Însă acest teritoriu a aparținut totdeauna geograficește statului dela nordul Dunării. Ce era mai firesc decât să reinviem tradiția străvechil Scifil minor, provincie care precum se știe avea o puternică structură greco-latină? Cum totul era virgin, totul trebuia ridicat dela început în spiritul adevăratei tradiții. Noi nu! Noi cu voluptate am făcut din Dobrogea o Turcie mai turcească decât Turcia asiatică, nu numai cultivând geamile și șalvarii (mai mult tataro-figănești) ci și o toponimie de un pitoresc oriental integral. Dobrogea a devenit un fel de leagăn al turcilor ideale, vorba poetului Ion Barbu:

— Deschide-te Isarlik! Să-ți fii printe, foi, un mugur. S'aud mult, să mă bucur. La răstimpuri, când Kemal, Pe Bosfor, la celalt mal,

Din zecime, în zecime, Taie 'n Asia grecime;

Când noi, a Turchiei floare, Intr'o slavă stătătoare Dăm ca săc Din Isarlik!

Străinul care vine în Dobrogea și dă de localități numite: Cargalac, Carachioi, Andalchioi, Osman-Faci, Tekirghiol, Caraghioz-Cuiușu, Babadag, Hagilar, etc. este îndreptățit să creadă că Dobrogea e un pământ neromănesc. Dece să nu redăm localităților importante numele lor străvechi, așa ca străinul cult să rămână impresionat de aspectul greco-roman, evident autentic, al provinciei? Dece să zicem Constanța, dela Kus-tengö, și nu Tomi. Decât Mangalia e mai nimerit Callatis, decât Balic mai frumos Dionysopolis, decât Tulcea mai de grabă Aegissus. Fără îndoială că nu trebuie să exagerăm și nici să facem schimbarea într'o zi. Cui i s'ar părca extravagantă această propunere, îi amintim că nu altfel decât prin bunul plac, dar fără motivare, au răsărit și multe nume actuale dobrogene. Nu se cade să zicem Silistra ci Durostor (perfect argument antirevizionist), Cernavodă putem să-l dăm numele unei localități antice apropiate Axiopolis, adică Axiopol. Caverna

ar suna mai frumos Bizone.

Simpatic este stilul oriental cu care facem din Dobrogea o nouă Turcie osmanli. Dar mi se pare că am început să facem abuz de minarete. Constanța văzută dinspre mare e urită și fără caracter. Ovidiu stă între geamii în loc să se găsească în mijlocul unui for de arhitectură clasică. Prinlaria, clădirile înconjurătoare; totul ar trebui repus la albul stil doric atât de potrivit.

Această restabilire a valorilor autohtone ar trebui întinsă și la Transilvania. Mărturisesc că numiri ca Cluj, Brașov, Timișoara, Sighișoara nu mi spun nimic și mi se par barbare. Apoi sunt foarte ușor de convertit în nemțești ori ungurește. Nu trebuie să exagerăm, se 'nțelege, dar când alte state civilizate au restabilit numele vechi ale orașelor, era de datoria noastră să facem să răsară în Ardeal nume documentare, autohtone, ca Sarmisegetuza, Napoca, Tibiscum. Orașele mari ale Transilvaniei așa se cădea a fi numite chiar dacă s'ar fi făcut o mică deplasare de localități. Numele acesta Cluj (chiar de rivându-l după Eminescu dintr'un Clusium) sună așa de urât, așa de Koloszvar încât am avut totdeauna repulsia de a vizita acest oraș.

Aristarc

Indiscreții și Anecdote

Al. Macedonski era maestru în extravaganta și în lauda bombastică și probabil că era și psiholog fiindcă numai psihologul fin știe că oamenii comuni se lipsesc de miera elogiilor celor mai ridicole. Iată câteva macedonskianisme din *Literatorul*, 1918. Toate scrise chiar de poet:

„Stamatiad aci urca prea sus, aci se prăvălea... Din vreme în alta însă, un entuziasm vijelios trecea peste Stamatiad și'l ridica de-asupra acestor piguleli și micimi. Atunci, negreșit, pământul era pierdut din vedere de dânsul și el se schimba într'un poet liric strălucit, — cum sunt puțini în cele l-alte limbi europene, — de și inegal — aci un Lord Byron, aci un Alfred de Musset, sau un Shelley...”

„D. Karnabatt cel deastă-zi, marele poet de după războiul mondial, a realizat dar cea mai grea dintre forme [versul simfonic], a deschis, cu o măestrie ce va fi cu greu întrecută, o cale ce n'a fost până azi bătută în mod conștient de cât de Stamatiad și Minulescu și evoluând tot într'o vreme și sufleteste, s'a înălțat printre măeștrii ceimari ai simțirii și cugetării omenestii.”

„...s'a omis a se menționa la locul de onoare numele lui *Domnic*. *Domniasa* ne-a dat o operă adânc cugetată și cu desăvârșire înaltă în poema pe care a închinat-o „Cuvântului”, și ce face să te gârdești la cele mai frumoase pagini ale *Bibliei*.”

„Dacă d. d. Alex. Macedonski și N. N. Hârjeu vor intra în Constituantă, dânsii vor cere a se înscrie în *Pactul fundamental* ca declarațiunile de rășboiu să nu mai fie făcute de cât în temeiul ur. vot al Corpurilor Legiuitoare”.

„Revista „Literatorul” trebuie... cumpărată, citită și păs-trată cu sfințenie, căci numai

țările cu literaturi puternice nu pier, sunt țările cele mari.”

„Și tot astfel, bărbații și femeile, de pe ori ce treaptă socială ar fi, sunt datorî lor și țarei să răspundă la cere-urile noastre de abonament, să vie la serbările pe care le vom da.”

„Intelctualii militanți, au ținut, în cursul acestei săp-tămâni, o consfățuire. În unanimitate, candidaturile pentru Constituantă ale d-lor Alex. Macedonski și N. N. Hârjeu au fost proclamate pentru colegiul al 2-lea de Ilfov. Se crede că Directorul „Literatorului” va fi silit să cedeze, și că va priimi candidatura ce i s'a oferit.”

La vârsta de 7—8 ani lui Vittorio Alfieri, celebru autor de tragedii italian din sec. XVIII, îi intră în cap că trebuie să se sinucidă. În acest scop merge în curte, smulse iarbă de pe jos și începu s'o mestice și s'o înghită, cre-zând că e cucută. Nebunia se încheie cu turburări stomacale.

Alfieri avea o antipatie pentru Francezi, pe care nu și-o ascundea de loc. Parisul din 1767 îl umplu de desgușt. Clădirile i se părură umile și barbare, bisericile gotice și murdare, teatrele vandalice, femeile urite, sulemenite. Il umplu de ciudă și purtarea lui Ludovic al XV-lea, la curtea căruia se înfățișă de anul nou, 1768. Fu prevenit că regele nu vorbește străinilor fără însărcinări extraordinare. Totuși indiferența cu care Ludovic XV îl măsură dela cap până la picioare îl jeni.

Charles Cros se afla la o masă într'o cafenea alături de Rimbaud. Părăsind masa un minut, la întoarcere observă că paharul său conținea un lichid ce fierbea. Rimbaud îi turnase acid sulfuric.

Bibliografie

[Cărți primite la redacție care se vor recenza]

I. Petrovici, *Al doilea volum de Impresii din Italia*. București, Ed. „Casa Școlarelor”, 1938.

C. Rădulescu-Motru, *Românismul, catehismul unei noi spiritualități*. Ed. II revăzută. Buc., Fundația „Regele Carol II”, 1939.

Al. Rosetti, *Note din Grecia*. Buc., Fundația „Regele Carol II”, 1938.

N. Cartoian, *Cărțile populare în literatura românească: Il Epoca influențate grecești*. Buc., Fundația „Regele Carol II”, 1938.

Raul Teodorescu, *Teoria generală a capodoperelor literare*. Buc., „Tiparul Universitar”, 1938.

G. Tutoveanu, *Sonete*. Buc., Ed. „Bucovina”, 1938.

M. D. Ioanid, *Meandre*. Craiova, 1938.

B. Jordan—Lucian Predescu, *Castagale*. Buc., Ed. „Cugetarea”, 1939.

M. Eminescu, *Poezii*. Ediție întocmită și comentată de G. Călinescu. Buc., Ed. „Naționala-Ciorniei”, 1939.

S. Duma, *Poezii*, vol. II ciclul I (Cântecul codilor). Oradea, 1938.

Pompiliu Preca, *Liana*, poezii. Buc., [f. d.].

Virgil Treboniu, *Pigmalion*, poem. Buc., „Adonis”, 1938.

Virgil Treboniu, *Mătrăgună*, poem. Buc., „Adonis”, 1938.

Virgil Treboniu, *Heruvim* (simfonic, poem). Buc., „Adonis”, 1938.

Virgil Treboniu, *Cloșca cu puil de aur*. Buc., „Adonis”, 1938.

Constantin Pârlea, *Scuturi frante*, poem. Buc., „Adonis”, 1938.

Ion Horia Munteanu, *Tăm sacru*, poem. Buc., „Adonis”, 1938.

Paul Bărbulescu, Ion-Horia Munteanu, Gh. Manea Manolache, Stelian Segarcea, Virgil Treboniu, *Tomna văzută de... Buc., „Adonis”, 1938.*

Paul Bărbulescu, Ion-Horia Munteanu, Const. Pârlea, Stelian Popescu-Segarcea, Mircea Papadopol, Cristian Sârbu, Virgil Treboniu, *Tomna văzută de... Buc., „Adonis”, 1938.*

Paul Bărbulescu, Ion Horia Munteanu, N. Milcu, Ion Horia Munteanu, Gh. Manea Manolache, T. Negescu, Const. Pârlea, Stelian Segarcea, Virgil Treboniu, *Iarna văzută de... Buc., „Adonis”, 1938.*

Juliu Cezar Săvescu, Ion I. Paleologu, N. Milcu, Ion Horia Munteanu, Gh. Manea Manolache, T. Negescu, Const. Pârlea, Stelian Segarcea, Virgil Treboniu, *Iarna văzută de... Buc., „Adonis”, 1938.*

Poșta Redacției

Preocupările tehnice ale Intemeierei ne-au împiedicat să deschidem până acum corespondența. Cerem iertare cititorilor. Vom examina cu simpatie toate scrisorile. Să ni se trimită pentru răspuns direct câte o c. p. Ne vom executa programul cu strictețe și nu vom lăsa pe nimeni fără un cuvânt măcar.

Prof. C. Papacostea, T. Severin; Dl. Al. O. Teodoreanu locuiește în palatul „Fundațiilor Regale”, Bul. Lascăr Catargi 39, București. Dl. T. Plop-Ulmanu, Hotin; Vom publica „Singularitate”.

Dl. I. Stoienescu Craiova: Să mai vedem și altele. Dl. D. Dagal, București: Interesant. Dar să mai vedem și altele. Dl. Petru Sfetcu, Timișoara: La primii pași decemdată. Dl. M. S. Roco, Fălcișeni: O strofă la primii pași. Dl. L. Cezaș, Iași și Dl. Nicanor Russu: Pe dată ce va fi loc, le vom publica. Va mulțumim. Dl. Virgil Treboniu, București: Vom publica ceva. Dl. An-

gel Silberman, București: Trimiteți. Dl. Sava Ivanov, Brăila: Vom publica ceva. Dl. D. Savul: Interesant. Totuși dați-ne articole în spiritul gazetei noastre. *Dr. George-Stere Roman, Iași: Promițator. Dl. V. Șerban, Focșani: Cereți-ne o scri-soare particulară.*

Toată corespondența redacțională, cărțile și revistele se vor trimite d-lui G. Călinescu, strada Ionescu No. 4 — Iași.